

חודש סיון - דניאל

קידוש השם מחיים

א. לפי סדר ההקבלה בין י"ב חודשי השנה לי"ב ספרי ה"כתובים", חודש סיון מקביל לספר דניאל. ויש לבאר את המשותף בין ספר דניאל לחודש סיון.

גולת הכותרת של ספר דניאל הוא הסיפור המופיע בפרק ו', על דניאל שהתפלל להקב"ה בניגוד לחוקי מלכות פרס, ומשנתפס הושלך לגוב האריות שלא נגעו בו לרעה. ואמרו חז"ל (ספרי פרשת האזינו) "לא ירד דניאל לגוב האריות, אלא כדי שיעשה לו הקב"ה נסים וגבורות, בשביל לקדש שמו בעולם".

גולת הכותרת של חודש סיון היא מתן תורה לעם ישראל, ואמירת "נעשה ונשמע" (שמות כד, ט) שבה הסכימו בני ישראל לחיות על פי התורה, ללא שאלות, ויכוחים וטרוניות. ומאז, בדברי ימי עמנו מסרו רבבות יהודים את נפשם למות על קידוש השם (על פי ספר חדש בחדשו, פרק ז) בחודש סיון: בג' סיון תתנ"ו, בקהילת מגנצא. בח' סיון תקצ"ד, היו פרעות בצפת ונהרגו יהודים וגם נשרפו בתי כנסיות וספרי תורה. בכ' סיון היו גזירות ת"ח ת"ט, כמובא במשנה ברורה (סי' תקפ ס"ק טז). בכ"ה וכו' סיון נהרגו על קידוש השם הרוגי המלכות, בדברי השו"ע (אורח סי' תקפ סע' ב) "בכ"ה סיון נהרג רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים, בכ"ז בו נשרף רבי חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו".

ונשאלת השאלה מהו קידוש השם היותר גדול – קידוש השם של דניאל למסור את הנפש למות על קידוש השם, או מסירות הנפש לחיות על קידוש השם.

במסכת ברכות (ו, ב) אמר רב "אף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, שנאמר (דניאל ט, יז) וְעָתָה שָׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תַּפִּלַּת עֲבָדָךְ וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם לְמַעַן אֲ-דָנִי, לְמַעַן מִבְעֵי לֵיחַ, אֲלֵא לְמַעַן אֲבִרָהֶם שְׁקִירָא אֲדוֹן". ויש להבין מה כוונת הדברים.

כמו כן, בסדר עולם זוטא (פרק רביעי) מובא כי יהודה נולד ונפטר בט"ז בסיון, ויש לבאר את הקשר בין יהודה לחודש סיון ולספר דניאל.

מצות קידוש השם – דקדוקים ותמיהות

ב. מצות קידוש השם נכתבה בתורה בפרשת אמור בפסוקים: "וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה', וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם, הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה'" (ויקרא כב, לא-לג).

יש להבין את פשר לשון הציווי לקדש שם שמים בלשון "וְנִקְדַּשְׁתִּי", כפי שהעיר רבי מאיר גרוזמן, בספרו "על פרשת השבוע" (פרשת אמור, עמ' 71) "מצוה זו, שלא כמצוות אחרות, מנוסחת בצורה פאסיבית, בבנין 'נפעל' – 'וְנִקְדַּשְׁתִּי', ולא בצורה אקטיבית כמו בכל שאר המצוות. כלום אין הדבר אומר דרשני, הן במצווה הסמוכה לה: 'וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי', בא הניסוח בצורה אקטיבית: 'תַּחֲלֹלוּ' ב'פיעל', ולא בצורה פאסיבית – 'ולא תחלל', למה לא ניסחה התורה גם את המצווה הזו בבנין 'פיעל' – 'וקידשתם אותי בתוך בני ישראל', וצ"ע.

כמו כן יש להבין את סמיכות מצות קידוש השם לפסוק הקודם לה – 'וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה'', ולפסוק שאחריה – 'הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה'''. וכן יש להבין את מיקומו של ציווי זה, בפרשה הפותחת בציווי "שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה" (פסוק כז), וצ"ב.

הרמב"ם כתב בהלכות יסודי התורה (פ"ה ד"א) בביאור מצות קידוש השם: "כל בית ישראל מצווים על קידוש השם הגדול הזה, שנאמר וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ומוזהרים שלא לחללו, שנאמר וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי. ודקדק האדמו"ר הנתיבות שלום מסלונים (פרשת אמור) בלשון הרמב"ם: "וצ"ב שהקדים 'כל בית ישראל מצווים', הרי בכל המצוות מצווים כל בית ישראל, ואף על פי כן לא מצינו לשון כזה במקום אחר".

ידועים דברי הגמרא במסכת ברכות (סא, ב) "בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו, רבנו, עד כאן. אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך. אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו. היה מאריך באחד, עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד". ויש לבאר את הטעם לבקשתו של רבי עקיבא – מדוע חפץ לקיים את מצות קידוש השם על ידי מיתתו.

בספר מגיד מישרים מובא, כי המלאך "המגיד" הבטיח למרן הבית יוסף שיזכה

למסור נפשו על קידוש השם. והדברים תמוהים, שהרי מרן הבית יוסף זכה להסתלק מהעולם על מיטתו, ולא נהרג על קידוש השם, ואם כן מה פשרה של הבטחת המלאך "המגיד".

☆ ☆ ☆

הנסיון לקדש שם שמים בחיים, קשה יותר מהנסיון למוות על קידוש השם

ג. לביאור הדברים נתבונן בפרשיות חיי ונסיונותיו של אבי האומה, אברהם אבינו – ראשון מקדשי השם בעולם.

אברהם אבינו נקרא "אברהם העברי", משום שעמד בגבורה כנגד כל העולם, כדי לפרסם את אלוקותו של הבורא. באור כשדים הגיע למסירות נפש ממש, כשהושלך לכבשן האש, אלא שהקב"ה עשה לו נס והצילו, ובסופו של דבר לא נהרג על קידוש שם שמים. לאחר מכן, כאשר עלה לארץ כנען, לא פסק לרגע מפעולות פרסום האמונה, כמבואר בלשון הכתוב (בראשית כא, לג) וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל-עֹלָם, ודרשו חז"ל (סוטה י, א) "אמר ריש לקיש, אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב". כל שרשרת חיינו של אברהם אבינו היתה קידוש שם שמים ברבים, על כל צעד ושעל, ובפרט בעשרה הנסיונות שנתנסה ועמד בהם (אבות פ"ה מ"ג).

והנה הנסיון העשירי והאחרון היה עקידת יצחק, שבעקבותיו הכריז הקב"ה (בראשית כב, יב) "עֲתָה יָדַעְתִּי כִּי יִרְאֶה אֱלֹקִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי". והקשה המחצית השקל (אור"ח סימן תקצא ס"ק ז) "יש לדייק בלשון נוסח התפלה שסדרו לנו (מוסף לראש השנה) וְתִרְאָה לִפְנֵיךָ עֲקִידָה שְׁעָקֵד אֲבִירָהּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וְכִבֵּשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְּךָ שְׁלֵם, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת פְּעֻסָּךְ מֵעַלְיָנוּ. הרי שאנו מזכירים זכות מעשה אברהם שעקד בנו לעשות רצונו יתברך, טפי היה לו להזכיר זכות יצחק שמרצונו הניח את עצמו ליעקד, שכבר היה בן ל"ו שנים, שלכאורה זכות יצחק יותר גדול מזכות אברהם". ותירץ: "אלא על כרחך צ"ל, דזכות מעשה אברהם יותר גדול, וכדאיתא במדרש רבה, דנסיון העשירי דהיינו העקדה היה יותר גדול מתשעה נסיונות שקדם לו". אולם עדיין לא מבואר בדבריו מדוע זכות מעשהו של אברהם אבינו גדולה יותר ממעשהו של יצחק אבינו.

וביאר ידידי רבי ישראל מאיר לאו, הרב הראשי לישראל, בספרו יחל ישראל (אבות פ"ה מ"ג) "יצחק גדל בבית של אברהם אבינו ושרה אימנו, עברו אין נסיון העקידה,

למסור את חייו למען רצון ה', קשה במיוחד. אין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"ג) – כל אדם יכול להתרומם לשעה קלה, ובהיסטוריה היהודית הקריבו רבים את נפשם על קידוש השם. הנסיון הגדול ביותר הוא של אברהם. **הנסיון הקשה הוא לא למות על קידוש ה', אלא לחיות על קידוש השם.** לחזור הביתה אחרי העקידה כאב שכול, היודע שהוא עצמו זבח את בנו, אותו בן יחיד עליו נאמר (בראשית כא, יב) **כִּי בִּיְצָחָק יִקְרָא לָךְ יִרְעֶה**. יצחק אבינו היה צריך למסור את נפשו רק פעם אחת, אך אברהם אבינו היה צריך לחיות עם העדרו של יצחק בנו האהוב, וזו מסירות נפש כל יום ויום, בכל רגע ורגע – הרבה יותר ממסירות הנפש של יצחק.

וזו כוונת המחצית השקל, כפי שביאר רבי אליהו שלזינגר, רבה של גילה, בספרו אלה הם מועדי (ח"א עמ' שמט) **"לכן מזכירים דווקא זכותו של אברהם אבינו שעקד את יצחק בנו, כי אברהם הראה דוגמא לחיים של קידוש השם, ואילו יצחק הראה נכונות למות על קידוש השם, ולחיות על קידוש השם זה יותר נעלה ונשגב מאשר למות על קידוש השם.** ומשום כך מעלה עליו הקב"ה בעת תקיעת שופר "כאילו עקדתם עצמכם לפני", כי תקיעת שופר היא קבלת עול מלכות שמים, היינו קבלה לחיות על קידוש השם, והרי זו היא המדרגה הנעלה ביותר של קידוש השם".

אברהם אבינו, ראשון מקדשי השם, לימד כי **הנסיון לקדש שם שמים בחיים קשה יותר מהנסיון למות על קידוש השם.** ולכן דווקא זכותו במעשה העקידה היא שנזכרת לעולמים.

ושמעתי לבאר על פי דברי המחצית השקל את דיוק הלשון **"עקידת יצחק"**, ולכאורה הרי העקידה – הקשירה, אינה החלק המרכזי בנסיון של אברהם אבינו, והיה יותר נכון להדגיש ולומר **"שחיטת יצחק"**, או **"הקרבת יצחק"**, ולמה נקראת העקידה על דבר שולי – הקשירה. ועל פי דברי המחצית השקל אפשר להבין, שאכן אילו עיקר הנסיון היה במסירות הנפש למיתה, אזי היו קוראים לנסיון **"שחיטת יצחק"**, או **"הקרבת יצחק"**, שהרי הקרבה ושחיטה הם דבר חד פעמי. אך היות ועיקר הנסיון הוא לחיות על קידוש השם, הדבר נרמז בלשון **"עקידת יצחק"**, לומר שמטרת חיי האדם לעקוד את עצמו, דהיינו לקשור ולהכניע את עצמו בפני הקב"ה, על ידי עבודתו בקיום המצוות, שבוזבז כביכול עוקד את עצמו אליו יתברך].

החיים על קידוש השם – מסירות נפש יומית

ד. אכן בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן נה) ביאר את הפסוק (תהלים מד, כג) **"כִּי עָלִיף הָרְגְנוּ כָּל הַיּוֹם נִחְשָׁבְנוּ כְּצֶאֱן טִבְחָה"**, וזה לשונו: **"וכי אפשר ליהרג בכל יום – אלא שבכל**

יום אנו קוראים קריאת שמע ובכל נפשך, ומסכימים על כך, הרי הוא כאילו הורגנו באותה שעה עליו יתברך, כי כל המסכים כאילו עשאו. ומבואר בדבריו, כי מסירות נפש להקב"ה, אין פירושה למות על קידוש השם "כצאן טבחה", אלא לחיות ב"הסכמה" למסור את הנפש.

ובמסכת ברכות (ב, א) אמרו חז"ל שבדורות הראשונים היו מתפללים שירדו גשמים ומיד נענים, כי "קמאי מסרו נפשיהו על קידוש השם". ובסוגיא הביאו על כך דוגמא ממעשהו של רב אדא בר אהבה, שראה כותית לבושה בבגד לא צנוע, וקרע את הבגד ואחר כך נקנס בסכום של ארבע מאות זוז על מעשה זה. ומבואר כי חיים של מסירות נפש הם קידוש השם. וכדבריו של האדמו"ר הצמח צדק (אור תורה במדבר עמ' קמב) "מסירות נפש אינה כדעת העולם, שהיא הריגה על קידוש השם בלבד, אלא היא כוללת גם את מסירת הרצון. שכן, נפש משמעה גם רצון [כמו (ירמיה טו, א) "אין נפשי אֶל הָעָם הַזֶּה"]. ומהי מסירת הרצון – שיגביר אדם את רצונו ותשוקתו לדבקה בו יתברך, ועל ידי כך לא יחפוץ בשום דבר אחר מענייני העולם".

בספר שמן ראש (ח"ג עמ' תקצא) הביא את דברי האדמו"ר מויען, שעל פי יסוד הדברים שנתבארו לעיל שהנסיון לקדש שם שמים בחיים קשה יותר מהנסיון למות על קידוש השם, השלים את פירוש הפסוק "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נַחֲשָׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה", "אמר דוד המלך ע"ה, ריבונו של עולם, אמנם ישנו קידוש השם, ליהרג על שמך הגדול והקדוש, אך מיתה זו בן רגע היתה ובן רגע איננה. קידוש השם גדול מזה – "עליך הורגנו כל היום", מבוקר עד ערב נהרגים אנו עליך, בצער מתמיד. אנו מוסרים ומבטלים "כל היום" את רצונינו עבור השם יתברך. נבקש ממך: "נחשבנו כצאן טבחה" – אנא, ניחשב בעיניך, כאותם שמסרו נפשם בפועל על קדושת השם".

לחיות על קידוש השם או למות על קידוש השם – מהי הדרגה הגבוהה יותר

ה. למעשה, הדברים מפורשים בסוגיית הגמרא במסכת גיטין (נז, ב), שם נדרש הפסוק "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נַחֲשָׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה", על "ארבע מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון וקפצו כולן לתוך הים", וכן הגמרא מתייחסת למעשה של חנה ושבעת בניה, דהיינו על מסירות נפש למות על קידוש השם. ומאידך דרש רב נחמן בר יצחק את הפסוק על "תלמידי חכמים שממיתים עצמן על דברי תורה, וכדאמר רבי שמעון בן לקיש, אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם".

יש שני מושגים של קידוש שם שמים. האחד כפשוטו, למסור עצמו למיתה למען קדושת שמו יתברך. והשני, לחיות באופן של קידוש השם, דהיינו להקדיש את כל כולו בחיי המעשה לתורה. ומי שעושה את המוטל עליו, ומקדש שם שמים בחיי תורה ובמעשה, אינו פחות בדרגתו ממי שזכה למסור נפשו למיתה על קידוש השם. ולדעת החוזה מלובלין הוא בדרגה גבוהה יותר ממי שנהרג על קידוש השם, כמאמר המובא בשמו בספר ביכורי אביב (פרשת מטות) "שצריך אדם למסור נפשו בשביל השי"ת, זה אינו דבר גדול כל כך, רק צריך אדם להיות חי רק להשי"ת, ולא בשביל אדם כלל רק להשי"ת ורק לעשות נחת רוח תמיד להשי"ת" (נחסידיים מפרשים על פי האמור לעיל את מטבע תפילת מנחה של שבת: "וְעַל מְנוּחָתָם יְקַדִּישוּ אֶת שְׁמֶךָ", שמתפללים להקב"ה שקידוש השם רב וגדול יצמח על ידינו דווקא מתוך מנוחה ורגיעה, ולא ח"ו מתוך יסורים ומיתה).

ומכאן נוכל להבין את המעשה המובא במסכת עבודה זרה (יח, א) על רבי חנינא בן תרדיון שזכה להישרף על קידוש השם, וקודם לכן נשאל על ידי רבי יוסי בר קיסמא (עבודה זרה יח, א) "כלום מעשה בא לידך" – מה המעשה הטוב שגרם לך לזכות לעולם הבא. וכשהשיב רבי חנינא: "מעוֹת של פורים נתחלפו לי במעוֹת של צדקה וחילקתיים לעניים", אמר לו רבי יוסי בר קיסמא: "אם כן, מחלקך יהיה חלקי ומגורלך יהיה גורלי". ולכאורה תמוה מאד, הלא רבי חנינא בן תרדיון מסר נפשו למיתה על קידוש השם באופן הנעלה ביותר, ואילו רבי יוסי בר קיסמא לא מתפעל ממעשה זה אלא דווקא מהעובדה שחילק לעניים מעוֹת בפורים. וביאר ידידי רבי אשר וייס, גאב"ד דרכי תורה בירושלים, בספרו מנחת אשר (פרשת וארא) כי "רבי יוסי בר קיסמא רצה לבדוק את רבי חנינא בן תרדיון האם רצף חייו, חיי קידוש השם היו, או שמא ידע רק למות מות קדושים. וכאשר שמע על הנהגתו הקדושה במעוֹת פורים שנתחלפו לו במעוֹת של צדקה, ונוכח לדעת שרבי חנינא קידש שם שמים בחייו ובמותו, אמר בחלקך יהיה חלקי ובגורלך יהיה גורלי".

אמנם רבי עקיבא חש שבכך שיאמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו" ויוכל ליהרג על קידוש השם, יהיה בדרגה הגבוהה ביותר. אולם אברהם אבינו הבין שקידוש השם על ידי פרסום האלוקות בעולם ולחיות חיים של קידוש השם הם הדבר הנעלה ביותר, כדברי האדמו"ר הצמח צדק (ספר המאמרים ת"ש עמ' 30) "הבדל יש בין מסירות הנפש של אברהם אבינו למסירות הנפש של רבי עקיבא. רבי עקיבא ביקש וקיווה למסור את נפשו על התורה, וכפי שאמר מתי יבוא לידי ואקיימנה. ואילו עניינו של אברהם אבינו

היה לפרסם אלוקות בעולם, לאו דווקא על ידי מסירות נפש; אך במקום שאי אפשר היה אחרת - היה מוכן למסירות נפש".

כל בית ישראל מצווים על קידוש השם

ו. על פי יסודות הדברים נבין את לשונו המיוחדת של הרמב"ם בהלכות יסודי התורה שהקדים למצות קידוש השם את המילים "כל בית ישראל מצווים על קידוש השם הגדול הזה", כפי שביאר הנתיבות שלום (פרשת אמור) "ביאור הענין, דמה שהרמב"ם מונה את מצות קידוש השם בהלכות יסודי התורה, הוא מפני שזה תפקיד כללי ועיקרי שיהודי מחוייב בו כל ימי חייו. מצות ונקדשתי בתוך בני ישראל, היא לא רק באופן שעבד"ם אונסו לעבור עבירה, אלא זה תפקיד כללי של יהודי לקדש את השם במלחמה התמידית נגד שורש הרע הנמצא בו המושכו תמיד לעשות נגד רצון ה'. וכמו שכתב עוד הרמב"ם, כל הפורש מעבירה או עשה מצוה, לא מפני דבר שבעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ב"ה, כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו, הרי זה מקדש את השם. ולא רק במצוות ועבירות מפורשות הוא כן, אלא כל חייו של יהודי המה מלחמה רצופה כנגד כח הרע. ותפקידו של יהודי לקדש את השם בכל מעשיו וענייניו במלחמה החזקה הזאת".

קידוש השם, הוא איפוא, מצוה תמידית המקיפה את כל אורחות החיים, כמפורש ברמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ה ה"א) "אם דקדק החכם על עצמו, והיה דבורו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמהם ומקבלם בסבר פנים יפות, ונעלב מהם ואינו עולבם, מכבד להם ואפילו למקילים לו, ונושא ונותן באמונה. ולא ירבה באריחות עמי הארץ וישיבתם, ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין, ועושה בכל מעשיו לפנים משורת הדין, והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם. עד שימצאו הכל מקלסים אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו - הרי זה קידש את השם, ועליו הכתוב אומר (ישעיה מט, ג) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר". וכדברי הרב אליהו שלזינגר בספרו ארשת שפתינו (פרשת וישלח) "כי זאת יש לדעת, קידוש השם אינו מתקשר בהכרח למיתה, וכמו שאומרים העולם כי פלוני מת על קידוש השם. עוד יותר מכך ישנם חיים על קידוש השם, שבזמן שמצביעים על אדם אומרים עליו, ראו זה שלמד תורה כמה יפים דרכיו כמה נאים מעשיו, היאך דעתו מעורבת עם הבריות "הרי זה קידש את השם".

ומעתה מבוארים דברי המגיד למרן השו"ע, כביאורו של ידידי רבי משה שטרנבוך, בספרו טעם ודעת (פרשת חיי שרה, בראשית כג, ב) "המגיד הבטיח לרבינו הבית יוסף שיזכה

להיהרג על קידוש השם, ובסוף ימיו תמה הבית יוסף שלא זכה לכך. והמגיד השיב לו, שהוא זכה למצוה גדולה יותר, דהיינו לחיות על קידוש השם. דבמיתה מוסר נפשו פעם אחת, אבל בחייו מוסר נפשו יום יום לקיים רצונו ית"ש".

גם בספר אריה שאג (אות תקב) מובא: "איתא בספרים הקדושים על מה שהמגיד של הבית יוסף הגיד לו כמה פעמים שיזכה לשרף על מצות קידוש ה', וידוע שהבית יוסף נסתלק ביום י"ג ניסן, על משכבו יעלו חסיד בכבוד. וכתבו דהנה כתוב (תהלים מד, כג) כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נִחַשְׁנוּ כָּצֵאן טִבְחָה, וקשה להבין דאיך אפשר לאדם להיהרג בכל יום. אך שהענין הוא, שזה קאי על מה שאומרים קריאת שמע ומקבלים אז עול מלכות שמים, ואז אנו מוסרים נפשינו במחשבה על קידוש השם בארבע מיתות בית דין, שאפילו יהיו סוקלים ושורפים והורגים וחונקים אותנו, נסבול בשביל קידוש השם בג' עבירות עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ביהרג ואל יעבור. וכיון שמציינים במחשבה כאילו עושים לו כנ"ל, מחשבה טובה מצרף למעשה ונחשב לזה האיש כאילו מסר נפשו בפועל. וזה כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם, ואיך אפשר זה, ואמר הפסוק נִחַשְׁנוּ כָּצֵאן טִבְחָה, שעל ידי המחשבה שאנו מקבלים עלינו שנהיה כצאן טבח, מחשיב אותנו כמו שעליך הורגנו. לכן לא הוצרך הבית יוסף להשרף כדי לקיים מצות קידוש השם, רק היה די בזה שהמגיד יזכירנו תמיד על דבר זה, ושיקבל על עצמו זה בלב שלם, ובזה יצא לו כאילו עשה בפועל".

☆ ☆ ☆

"ונקדשתי" – מציאות של קידוש השם

ז. על פי המבואר מובן לשון הציווי לקדש שם שמים בלשון "וְנִקְדָּשְׁתִּי", ולא בלשון ציווי "וקידשתם אותי בתוך בני ישראל". שכן קיומה של מצות קידוש השם אינו רק במיתה על קידוש השם, אלא בחיים על קידוש השם, והיינו שעיקר הציווי הוא התוצאה – שמתקדש שם שמים בעולם. ואם כן העיקר אינו רק במעשה לקדש שם שמים, ומובן מדוע הציווי נאמר בלשון "וְנִקְדָּשְׁתִּי" לומר שכל פעולה שנעשית על ידי האדם צריכה להיות אבן בוחן בקידוש השם, ונמדדת בתוצאה שיגרם במציאות קידוש שם שמים בעולם.

ומוטעם היטב מיקומו של הציווי לקדש שם שמים בפרשה הפותחת בציווי "שור או כֶּשֶׁב או עֹז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהָלָאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אֲשֶׁה לָּהּ", כדברי הבית ישראל (אמור תשי"ב) "עיקר העבודה לעשות במסירות נפש,

והקדים פרשת שור או כשב, כי אדם נולד בבהמה, וכן כתיב (איוב יא, יב) וְעִיר פָּרָא אָדָם יָלֵד, ועליו להתחנך לעבודת ה'. וזה דאיתא במדרש, משפט הבהמה ומשפט אדם שוים, הרמז שיכול להתפטר מנפש הבהמיות שלו. וענין מסור עצמך הגיד כ"ק אאז"ל (האמרי אמת) שאין דווקא הכוונה על מסירת הנפש ממש, רק לבטל עצמו לעבודת ה' ולבטל את העצמיות שלו, מסור עצמך וקדש שם שמים, והשבת והמועדים מסייעים בזה". והיינו כדלעיל, שעיקרה של מצות קידוש השם הוא בחיים, לקדש שם שמים בכל מעשה ומעשה, והדרך לכך היא "להתפטר מנפש הבהמית", במסירות נפש של ביטול הרצונות להשי"ת.

ומובנת סמיכות מצות קידוש השם לפסוק הקודם לה - "וּשְׁמִרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה'", כי הדרך לקיים את מצות קידוש השם בחיים היא באמצעות שמירת המצוות, וכדברי הרמב"ם [לעיל אות ה] שבמסירות הנפש לקיום המצוות בכל אורחות החיים זוכים לקדש שם שמים, כדברי הבית ישראל (אמור תשי"ט) "חז"ל החמירו בענין חילול השם לשמור את המצוות כתיקונן, שלא יגרם חילול השם כדאיתא בגמרא. וזה הרמז הכתוב למעלה וּשְׁמִרְתֶּם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה'. על ידי שמירת המצוות אינו בא לחילול השם. וזה שדרשו כאן מסור עצמך וקדש שמי, כפי שזרק מעצמיות שלו לשם שמים ומוסר עצמו לעבודת השם זוכה לקדש את השם".

וכן מובנת הסמיכות לפסוק שאחריה - הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹקִים אֲנִי ה', כדברי הבית ישראל (אמור תשי"י) "לכן נסמך פרשת קידוש השם וליציאת מצרים] שכשישראל מוסרים נפשם עבור השי"ת, ממילא מגיע להם גם בעולם הזה. הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה', ודרשו חז"ל (הובא ברש"י שם) נאמן לשלם שכר, אולי הכוונה גם בעולם הזה כדי שיוכל להמשיך לעבוד את ה'. וכדאיתא בספרים לעשות הכל לשם שמים אפילו ענייני הגשמיות, ובוה הוא מקדש את השם, כי אין רבותא לתת נפשו ולהסתלק מהעולם הזה על קדושת השם, רק לחיות ולהוסיף לעבוד ה' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

קידוש השם מחיים, מוֹכֵחַ בעזרה ובסייעתא דשמיא ממרומים, כדברי מדרש שוחר טוב (תהלים מזמור ב) "יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקְדָּשׁ (שם פסוק א) - מקידוש השם שבכם ומקידוש מעשים טובים שבכם". וזה נרמז ביציאת מצרים, כדברי חז"ל "המוציא אתכם מארץ מצרים - אני ה' נאמן לשלם שכר".

קבלת התורה – מסירות נפש וביטול הרצון

ח. ממוצא הדברים מבוארת ההקבלה בין חודש סיון וספר דניאל.

בחודש סיון שבו ניתנה התורה, ובני ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", ובכך מסרו להקב"ה את כל רצונותיהם וביטלו את הרצון העצמי לחלוטין, וזו הדרגה של קידוש השם מחיים, שהיא הגדולה יותר מהדרגה של מיתה על קידוש השם.

נמצא כי קידוש השם של דניאל למסור עצמו למיתה בגוב האריות, הוא פועל יוצא של מצות קידוש השם שיוסדה בקבלת התורה והקדמת "נעשה" ל"נשמע". ועל כן מאז ולאורך כל הדורות, חודש סיון הוא זמן שבו מסרו רבבות יהודים את נפשם למות על קידוש השם. ובמקביל, מידי שנה בשנה, מתחדשת בחג השבועות קבלת התורה, וכולם מקבלים עליהם עול מלכות הקב"ה לקדש שם שמים בחיים, בשעבוד ובמסירת הרצונות העצמיים בביטול גמור להשי"ת.

ומכאן נבין את דברי הגמרא במסכת ברכות שדניאל נענה בזכות אברהם אבינו, שהיה הראשון שקידש שם שמים בעולם, ודניאל שהלך בעקבותיו לקדש שם שמים, נענה בזכותו.

וברור לנו מדוע סובבה ההשגחה העליונה את הולדת ופטירת יהודה לחודש סיון, על פי דברי חז"ל **שיהודה קידש שם שמים**, כמבואר בדברי הגמרא במסכת סוטה י', (א) **"וַיְבָרֶךְ יְהוָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי"** (בראשית לח, כו), חיינו דאמר רב חנין בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה, דכתיב עדות ביהוסף שמו. **יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה**". ועוד אמרו חז"ל (תוספתא ברכות פ"ו) **"מפני מה זכה יהודה למלכות, מפני שקידש שמו של מקום, שכשעלו שבטים ועמדו על הים זה אומר אני יורד תחילה וזה אומר אני יורד תחילה, קפץ שבטו של יהודה וירד בתחילה וקידש שמו של מקום. ועל אותה השעה הוא אומר בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הִתְהַלְּךְ יְהוָה לְקִדְשׁוֹ"** (תהלים קיד, א-ב), יהודה שקידש שמו של מקום על הים, לפיכך יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁלֹתָיו".

יאה איפוא, בחודש של קידוש השם, שיחול בו מועד לידת ופטירת מי שכל מהותו קידוש השם. ואנחנו – ה"יהודים" הנקראים על שם יהודה – נלמד לצעוד בדרך זו של קידוש שם שמים בכל מעשינו ואורחות חיינו.

